

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa S. sp. z o.o. w P. obecnie S. B. spółka z o.o. sp.k. w P.
przeciwko J. W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI ACa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od J. W. na rzecz S. B. spółka z o.o. sp.k. w P.
kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego J.W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 10 kwietnia 2019 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w tym przepisie oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. m.in. postanowienia SN:

z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest przy tym oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której to naruszenie spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przez Sąd II instancji przy wydawaniu zaskarżonego wyroku podstawowych regulacji ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 160; dalej: pr. weksl.), tj. art. 10 i 17 w zw. z art. 30, przez błędną interpretację pierwszego i ostatniego z powołanych przepisów oraz pominięcie art. 17 pr. weksl. Zdaniem pozwanego naruszenie wymienionych przepisów doprowadziło do szeregu błędnych ustaleń faktycznych i prawnych. Dodatkowo doszło - jego zdaniem - do potwierdzenia przez Sąd II Instancji oczywistego złamania przez Sąd I instancji regulacji zawartej w art. 495 § 2 i 4 k.p.c. poprzez naruszenie zasad postępowania cywilnego w zakresie odrębnego postępowania nakazowego. Miało to wynikać z tego, że po dniu zawarcia pomiędzy pierwotną powódką a Towarzystwem Ubezpieczeń E. S.A. w (...) umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 16 lipca 2013 r., której przedmiotem była czasowa (do dnia 1 sierpnia 2016 r.) cesja roszczenia regresowego przysługującego E. S.A. w stosunku do pozwanego doszło do niedopuszczalnej w ramach postępowania nakazowego przekształcenia przedmiotowego procesu, tj. wystąpienia przez powódkę z nowym roszczeniem opartym nowych podstawach prawnych i faktycznych (postępowanie nakazowe prowadzone było w oparciu o weksel *in blanco* uzupełniony na podstawie deklaracji wekslową, która nie pozwala na dochodzenie na jego podstawie roszczeń regresowych E.). Oczywiście zasadności skargi kasacyjnej skarżący w istocie upatruje w naruszeniu przez Sąd II instancji przepisów prawa procesowego i prawa materialnego podniesionych w jej podstawach.

Tych wymagań nie spełnia ponowne przywołanie zarzutów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej i ich uzasadnieniu, które podlegają ocenie po

przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wskazać należy, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienie SN z dnia 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14). Nie wystarczy zatem ponowne powoływanie zarzutów z podstaw kasacyjnych, ponieważ mimo że argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu. Skoro zatem wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, a przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania, to oba te elementy muszą być przez skarżącą stronę wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. Stanowią one oddzielne wymagania skargi, które spełniają różne funkcje i muszą być spełnione odrębnie (zob. postanowienia SN: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52; z dnia 24 kwietnia 2002 r., III CK 70/02; z dnia 2 grudnia 2003 r., II UZ 101/03; z dnia 23 czerwca 2015 r., II CSK 756/14).

Niemniej jednak, analiza skargi kasacyjnej wskazuje, że nie zawiera ona argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności. Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd II instancji poddał ocenie roszczenie wynikające z zobowiązania objętego zabezpieczeniem wekslowym. Weksel *in blanco* może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. To zobowiązanie ma charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Wręczając i przyjmując weksel, strony obejmują bowiem swoją wolą jego funkcje zabezpieczającą, z której wynika, że inkorporowana w nim wierzytelność ma ułatwić zaspokojenie wierzyciela. Dochodząc wierzytelności

wekslowej, wierzyciel nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksla.

W postanowieniu z dnia 25 października 2018 r. (II CSK 253/18) Sąd Najwyższy wskazał, że w orzecznictwie nie ma też rozbieżności co do tego, iż przeniesienie sporu, po złożeniu zarzutów od nakazu zapłaty, na płaszczyznę stosunku podstawowego nie oznacza, że dochodzi do zmiany powództwa. Przedmiotem postępowania jest nadal to samo roszczenie wekslowe, a okoliczności faktyczne wynikające z tego stosunku rozstrzygają o tym, czy i w jakim zakresie podniesione przez dłużnika zarzuty, oparte na stosunku cywilnoprawnym (art. 16) lub na zawartym przez strony porozumieniu, co do uzupełnienia weksla wystawionego *in blanco* (art. 10), czynią roszczenie wekslowe powoda bezzasadnym. Wynika z tego, że zarówno zarzuty podniesione przez dłużnika, jak i twierdzenie faktyczne powoda zgłaszane na ich odparcie mogą się obracać wyłącznie w granicach roszczenia objętego weksem (zob. uchwałę 7 sędziów SN - zasadę prawną z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79; uchwałę połączonych Izb: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72; wyroki SN: z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00; z dnia 2 lutego 2018 r., II CSK 368/17).

Z art. 493 k.p.c. wynika, że pozwany powinien przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody, pod rygorem ich pominięcia przez sąd. Natomiast art. 495 k.p.c. określa granice żądań w postępowaniu toczącym się na skutek prawidłowo wniesionych zarzutów. Przepisy te nie uzasadniają wniosku, że samo wniesienie zarzutów przeciwko nakazowi, w którym uwzględniono powództwo na podstawie weksla *in blanco* stanowi podstawę do tego, aby rozpoznawać roszczenie nie w ramach stosunku wynikającego z weksla, ale biorąc pod uwagę stosunek materialno-prawny, którego wykonanie zostało zabezpieczone wystawieniem weksla *in blanco* (zob. wyrok SN z dnia 11 października 2013 r., I CSK 763/12). Ani niezupełność, ani nawet brak uzgodnień dotyczących zasad uzupełnienia weksla nie wpływa na powstanie odpowiedzialności wekslowej dłużnika wywodzonej z wypełnionego weksla.

Ta odpowiedzialność musi być oceniana według treści weksla, co stanowi konsekwencję samodzielności i abstrakcyjności zobowiązania wekslowego. Stawia natomiast w trudniejszej sytuacji dłużnika, który chciałby się uwolnić od odpowiedzialności. Zaniechanie ograniczeń w zakresie kształtowania treści weksla *in blanco* odczytywać należy na korzyść uprawnionego, który może nadać wekslowi treść według swego uznania, z wykorzystaniem przewidzianych w prawie wekslowym postanowień kształtujących zakres odpowiedzialności dłużnika (zob. wyrok SN z dnia 30 października 2008 r., IV CSK 238/08).

Było już przedmiotem wyjaśnień Sądu Najwyższego, że uprawnienie do uzupełnienia weksla *in blanco* może zostać przeniesione na inną osobę wraz z wekslem w drodze przelewu (a nie indosu), jak też, że może ono przejść na inną osobę w drodze sukcesji uniwersalnej; również, co jest istotne w okolicznościach sprawy, sukcesji uniwersalnej częściowej - jeżeli mieści się w zakresie majątku podlegającego tej sukcesji (zob. wyroki SN: z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97; z dnia 21 września 2006 r., I CSK 130/06; z dnia 26 kwietnia 2017 r., I CSK 425/16; z dnia 2 lutego 2018 r., II CSK 317/17; uchwały SN: z dnia 26 lutego 2015 r., III CZP 106/14, OSNC 2016, nr 1, poz. 1; z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 85/16, OSP 2017, nr 12, poz. 123).

W niniejszej sprawie nie doszło bowiem do żadnego przekształcenia przedmiotowego. Skoro zbycie wierzytelności podstawowej nie objęło zobowiązania wekslowego, nie ma ono żadnego wpływu na zobowiązanie pozwanego wobec powoda z tytułu poręczenia wekslowego. Nie może być mowy o wystąpieniu przez powoda z nowym roszczeniem w stosunku do poręczyciela wekslowego - roszczenie to pozostaje niezmiennie od dnia wniesienia powództwa. W uzasadnieniu wniosku brak jest argumentacji, która wsparłaby tezę o rażącym naruszeniu prawa, skutkującym oczywistym uzasadnieniem skargi w ustalonym przez Sąd II instancji stanie faktycznym.

Jak była mowa, zobowiązanie wekslowe ma co do zasady charakter abstrakcyjny, co oznacza, że jest oderwane od swej przyczyny prawnej (tzw. *causa*), stanowiącej gospodarczą przyczynę wystawienia weksla. Innymi słowy, brak, nieważność lub inna wadliwość stosunku kauzalnego nie mają wpływu

na ważność zobowiązania wekslowego. Nie ma wpływu w tym zakresie także okoliczność, że nie został osiągnięty cel, dla którego wystawiono weksel (zob. A. Szpunar, *Komentarz do Prawa wekslowego i czekowego*, Warszawa 2001, s. 28-32; A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 1998, s. 273). Z tego względu posiadacz weksła nie musi wykazywać podstawy gospodarczej zobowiązania wekslowego ani tego, że ta podstawa w ogóle istniała. Kto dochodzi zapłaty jako wierzyciel wekslowy, musi tylko przedłożyć dokument weksła, na który się powołuje, i wykazać swą tożsamość z osobą remitenta.

Jak słusznie podnosił powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną, roszczenie regresowe ubezpieczyciela jest tym samym roszczeniem, które przysługiwało początkowo powodowi wobec pozwanych. Roszczenie to zostało z kolei zwrotnie przelane na podstawie umowy cesji ramowej z E. na powoda i jemu ono przysługiwało na daty rozstrzygania w każdej instancji. Wypłata odszkodowania nastąpiła na podstawie wewnętrznego stosunku ubezpieczenia i stanowiła jego realizację, co nie mogło spowodować wygaśnięcia roszczenia wobec osób trzecich, które nie wykonały swojego wymagalnego zobowiązania. Wypłata odszkodowania nie zwalnia dłużnika od obowiązku zapłaty zobowiązania.

W toku procesu powód uzyskał kwotę ubezpieczenia, co spowodowało, że w części zaspokojonej roszczenie o zapłatę przeszło na ubezpieczyciela. Wbrew pogładowi pozwanego, na ubezpieczyciela nie przeszło natomiast uprawnienie z weksła. Należy bowiem odróżnić zobowiązanie wekslowe od zobowiązania ze stosunku podstawowego. Tylko roszczenia ze stosunku podstawowego przechodzą na ubezpieczyciela na podstawie art. 828 § 1 k.c. Nie doszło natomiast do wydania weksła (wówczas już uzupełnionego) i przeniesienia zobowiązania wekslowego.

Kwestia, czy częściowe zaspokojenie powoda z ubezpieczenia miało wpływ na zobowiązanie wekslowe wystawcy a w związku z tym także na zobowiązanie awalisty, była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 13 kwietnia 2005 r. (IV CK 680/04) wyjaśniono, że przelew wierzytelności, którą zabezpiecza weksel, bez przeniesienia uprawnień z weksła, nie powoduje

wygaśnięcia zobowiązania wekslowego. Obie wierzytelności mają bowiem być samodzielny i obie mogą być niezależnie od siebie przedmiotem obrotu.

Sąd odwoławczy sporządził szczegółowe uzasadnienie, rozważył wszelkie, niezbędne okoliczności sprawy. Podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego, w konfrontacji z treścią uzasadnienia Sądu II instancji i przyjętego przez niego kierunku rozstrzygnięcia sprawy, świadczą o polemicznym charakterze stanowiska zaprezentowanego przez skarżącego. Brak akceptacji przez pozwanego stanowiska przyjętego przez Sąd Apelacyjny nie świadczy o tym, że wniesiona skarga jest oczywiście uzasadniona. Argumenty zawarte w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzały się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom.

Przedstawione przez Sąd II instancji pisemne motywy, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku, tak w zakresie podstawy faktycznej, jak i prawnej, nie uzasadniają przyjęcia tezy skarżącego, że wyrok ten jest wynikiem oczywistych naruszeń prawa procesowego i prawa materialnego.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).

jw